

III. B
N e m z e t i
T Á R S A L K O D Ó

1 8 3 5

I-ső F é l e s z t e n d ő

í r t á k

A Z O L V A S Ó K.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Hetenként kiadta

Az Erdélyi Híradó

S z o r k e z t e t é s e.

ERDÉLYI MUZEUM
KÖNYVTÁRA

K O L O Z S V Á R O N

Nyomtatt. az Erdélyi Híradó intézet betűjével.

1 8 3 5.

F o g l a l a t j a

ezen első felelőzetendőben előfordult

D a r a b o k n a k.

(betű-rend szerint)

	<i>Lapok száma.</i>
Abdalah vagy a' hirtelen válasz	335 - 336.
Adó-új	80.
Amerikai gőzszeker	271 - 272.
Angol originálok	66 - 64. 77 - 80.
Aphorismák	254. 269 - 270.
Aszszony szépség	320.
Athéné	193 - 203.
Báski tartományok Spanyolországban	3 - 14.
Beduinek Syriában és Egyiptomban	113 - 126.
Bécs 1679ben	134 - 140.
Bizonytalan apa	303.
Brougham	17 - 29.
Biron lord	47 - 48.
Chinai asszony költők	255 - 256. 264 - 269.
Cüvier	385 - 391.
Egyiptomi 1799li táborozásból kivonat	129 - 134.
Élet hosszaság	369 - 381.
Ember és föld körüli észrevételek 273 - 282.	389 - 301.
Ember földi rendeltetése	406 - 410.
Emberek némesítéséről gondolatok 305-314.	321 - 328.
Erős lelkü követ	332 - 335.
Férfi gyűlölés	383 - 384.
Férj választás	45 - 47.
Figyelmeztetés	359 - 366.
Fontos következesek kicsin okokból	169 - 174.
Fülfüggő mint templomi ékesség	272.
Gazdasági kalendárium	282 - 288.
Gondolat szikrák	111 - 112.
Halál választott	174.

Lapok száma.

Hasonlatosság	112.
Házasságra jó partie	352.
Helytelen királyi adomány	318 - 320.
Herculanum	334 - 348. 353 - 359.
Historia története	156 - 159.
Hivatal választás	95 - 96.
Hoharmatról 's annak származásáról	177 - 187.
Honvág्य különböző nemzeteknél	140 - 142.
Horváth Lázár meghíráltatása	29 - 32.
Hussèin algieri ex Dey	236 - 240.
Idő használat	391 - 392.
Kérői ferdő	250 - 252.
Keresetség és környülméletkedés	96.
Királyi udvariak fizetésének leszállítása	109 - 111.
Kisértet	161 - 169.
Kvántatok	336.
Kleopátra és Octavia életekből karakter- vonások	81 - 90.
Kölozsvárt muzsikai társaságok egyesüle- sökre felszollítás	97 - 109.
Könyha nagy	192.
Konstánczinápoly	401 - 406.
Könyv-esmértetés	314 - 318.
Különös szokások	348 - 350.
Lélek jelenlét	240.
Leiki esméretével hogy békül-meg az ember	14 - 15.
Lichtenberg	270 - 271.
Lovas harcz játékok (tuerniere)	241 - 246.
Madrid	65 - 77.
Mahmud szultán 's ministerei	109 - 218. 225 - 232.
Malibrán	143 - 144.
Mappa esmértetés	1 - 3.
Megelégedés	252 - 254.
Megholtságról értekezés	56 - 60.
Mikor nevet?	64.
Nádméz sütemény	160.
Nauplia	328 - 332.
Nemesítés megvetése	176.
Nő választás	261 - 264.
Nyelv idegen és hazai	15 - 16.
Nyelvünknek jobbitást érdemlő hibái	33 - 41. 49 56.

Lapok száma.

Ostoba inas, hasonló úr	128.
Pénztelen ember	350 - 351.
Pethe Ferencz kis szánthoi	246 - 250.
Porosz paraszt szabadságróli gondolatai	301 - 304.
Rebelais sirverse	416.
Reflexio	175.
Rend és pontosság	392 - 393.
Rövid kérelem, 's rövidebb válasz	368.
Siciliai történet	41 - 45.
Süket három.	381 - 382.
Szekeremben kettős áttörési innep	145 - 156.
Szerelem feltés.	16.
Szószólói fejtanálás	367 - 368.
Találmányok. 187 - 192. 203 - 208. 218 - 224. 232 - 236.	394 - 400. 310 - 416.
Tanács jó	47.
Tapasztalási mondások	174 - 175.
Testvérek fortélyá	482 - 383.
Törvény változtatás	159 - 160.
Tráján	254.
Tunisiak szokása	48.
Üstökös 1835ben látható	257 - 261.
Üszögről valamit én is	90 - 95.
Játszó kártya kiralyi rendelés helyett	126 - 128.
Jupiter megtudja, a' mit nem akart	175.

Nemzeti Társalkodó

Januarius 6dik napján 1835.

Mappa ismértetés.

Magyar és Erdélyország Földabrossza, kilencz imperialfolio levélbe kiadják Schedius Lajos, több tudós társaságok tagja, 's a' pesti tudományos egyetem mostani igazgatója, és földmérő Blaschnek Sámuel (megszerezhető Kolozsvárt vasáros Dietrich Sámuelnél).

„Ex ungue leonem“ mondhatók, midőn ezen derék munkának első levele kezünkbe jutott, *) mely Magyarországának csupán éjszak-nyugoti szegletét tüntette szemünk eleibe; kettős örömet érez az esmértető, midőn a' második levél, ezen földabrossz kiadásának elő mentéről 's bel becséről biztosít, az elsőhez hasonló erős és fejer velin papiroson láttatva Magyarországból, Zólyom, Trencsény, Thurótz, Árva, Liptó, Szepes, Sáros, Zemplin Vármegyéket, és Gallicziának nagy részét; sejdithetőleg a' szerkeztők azon okból adák Magyarország

*) Lásd a' 'Társalkodó mult első félévi 6dik számát.
Első fél-esztendő. 1

éjszaki részit előbb, hogy annak bajos orographiai adataiban, az újabb időkben oriáisi lépéseket tett calcographiának meglepő allását tüntessék ki. A' mappa metszője Stein Károly, Berghaus Afrikájának metszése által elsőséget nyert Brose Henrikre emlékeztet. A' főbb csucok magossága Vahlenberg és mások felmérése szerint számokkal van feltéve. Hetvennyoltz egy mástól tisztán megkülönböztetett jegyekkel látjuk kijelelve a' gazdagon felvett helységek mivelődési állását, látjuk a' néhány év óta vizen és szárazon könyitett communicatiókat, fő iskolák királyi akademiák, tudományos egyetem, apaturság, prépostság, püspökség, érsekség's különbféle bányák, vas hámorok üveg-huták, malmak 's a' t. helyeit. Ha az ángolok, francziák, németek, oroszok hazájok mappáit honni nyelveken adják ki, és ma csak a' régi világ mappáit bocsátják latin nyelven a' tudós világ eleibe, csupán kötelességeket telyesíték a' szerkeztők, midőn a' korszellemének e' tekintetben is hódolva mappájokat magyar és nem Lypkyként latin nyelven adák ki. Hogy Magyarországnyugoti részében az újabbidőkben tett triangulatiók resultatumai, miszerént kitudódott hogy több helyek öt minutummal valónak elhibázva, felvételtek, önként értetődik. Ilyen lépéseket téve megérjük, hogy nálunk is, mint Ángolországban az utolsó iskolai mappák is honni tudósinktól és művészeinktől a' legjobb izlettel lesznek alkot-

va. Megjegyzést érdemel, hogy Schedius — Blaschnek mappája, jóllehet arra nem csekély, honnunkban, annak kiterjedéséhez képest, legtöbb pártfogókra talált, az aláírók száma 61-re megy, megmutatták ez úttal honfiaink, hogy akármely politikai osztályhoz tartozzanak, a' szépet, a' jót előmozdítani, születten földeket megismérni őszintén törekednek. Az első levél esmértetésekor kijelentett azon óhajomásom, hogy hazánk főbb mivelődési Intézetei ezen mappát, mely minden hazánkat illető historiai és statistikai munkálatoknak egyik szükséges basisát teszi megszerezzék, már nagy részént telyesedésbe ment, ugyan is sok derék férjfiaink aláírásokkal nálunk is hitelt szerezvén ezen mappának, az majd a' Felséges királyi Főkormányzók, a' nagyméltóságú királyi Kincstartó Tanács, a' kolozsvári Tanács, a' brassai közönség, a' kolozsvári, marosvásárhelyi, nagyenyedi Ev. Reformatum Collegyomok, a' Teleki, Bruckenthal és Batyáni által M. Vásárhelyt Nagy-Szebenben és Karolyfejérvárt felálított könyvtárok, a' kolozsvári, nagyenyedi és marosvásárhelyi Casinók számára megszereztetett.

G.

A° bási tartományok Spanyolországban.

A' n a v a r r a i királyság most saját kü-

lönös törvényei és polgári alkotása szerint igazgattatik, 's egy kevés kereskedési szabadsággal is bir. — A' castiliai igazgatás dohánynyal kereskedik, és e' kereskedés nemét oly módon gyakorolja mely egész Spanyolországnak veszedelmes. Az ország tele van alattomos kémekkel és titkos feladokkal, 's minden nap panaszkodnak a' méltatlan vizsgáltatások és a' bosszantó kifürkészések ellen. Lajstromba vannak szedve azoknak neveik, a' kik dohányoznak. A' nép egészen a' papság befolyása alatt van, kik ily szegény és kicsin királyságban a' népeséghez mérve igen számosan vannak. A' lakosok régi spanyol karakterűek, a' francziák elleni gyűlölségek a' háboru alatt engesztelhetetlen volt, 's lakhelyek közel helyezete 's mindennapi társalkodás sem szelidítetné meg Napoleon szolgálata elleni indulatokat. — Az ország minden részeiből sokan jelennek meg a' vásárra Pamplonában, de nem sok vásár történik, mivel a' kereskedés itt is mint az ország más részeiben nagyon hanyatlik. A' pamplonai erősség a' folyóvíz felől hozzá járulhatatlan, jobb oldala mely az ország belsője felé fordult nagyon erős, de baloldala, és homloka hol maga a' vár áll, valamint Mecz vára, egy nagy térhelyhez hasonló fekvésű, 's rendes ostrom által könnyen megvehető. — Nem a' vár megvívhatatlan fekvésének kell hát tulajdonítani hogy ezen vár a' közelebbi időkben bé nem vétethetett. — A' vár erős-

sége jó állapotban van, de a' vár oldalain és töltésein nem igen lehet ágyukat tanálni. Azt mondják hogy azon néhány ércz ágyuk, melyek itt maradtak volt, közelebről pénzverő házba küldettek, hogy itt össze olvasztván más czélra fordittassanak. *Pamplonából Vittoriába* lóháton utaztam mert a' szekér út, mely már jó darabra haladt volt előre, nem volt még egészen készen; — ha ezen út elkészül *Billbao* és *Barcellona* közt szakadatlan közösülés fog fenállani. Most a' szekereknek *Tolosán* kell keresztül menniek. — *Vittoria* most épül 's virágzó várossa alakul, a' háboru pusztulásaiából. A' *Plaza*, mely egy a' legszebb közönséges helyek közül egész Európában, mint egy 200 lábnyi négy szeget formál, alsó része körskörül oszlopokkal van kerítve, 's ezek közt árus boltok vannak, a' felső része pedig magánosoknak szolgál lakhelyül. A' közepén lévő szabad téren tartatik a' közönséges vásár. Az épület egészen újizléssel van építve, 's egy spanyol építő mester munkája, ki az ottani építő mesterek közt érdemlett helyét még nem nyerte el. *Alava Guipuscoa* és *Biscaya* három tartományok igazgatásai csak név szerént függenek a' spanyol koronától, de törvényeik és belső elrendeléseikre nézve oly szabadok és függetlenek, mint akármely helvétziai *kánton*. Adót tulajdonképpen nem fizetnek, hanem évenként bizonyos meghatározott summa pénzt adnak 's magok szedik fel azt magok között.

Szükség idején független állásu hadi serget tartanak és állítanak ki, oly formán mint a' magyar felkelő sereg. Minden hivatal a' nép választatásától függ. A' közönséges végrehajtó hatalom csak egy tisztviselő kezei közt van, ki az illető vidékek követői által választatik és *Deputadónak* neveztetik, 's hasonló a' némely helyvétziai kántonokban lévő *Landmann* nevü tisztviselőhöz. — Itt semmi vámház, semmi kereskedést korlátozó intézet nincs, kivéven azon kereskedési czikkelyeket, melyek az egész országra nézve tilalmasok 's a' tenger partján elvétethetnek. — Az *Ebro*, mely *O Castiliának* határjegyét formálja, egyszersmind a' legszörössabb függésü monarchiát választja el, egy független köztársaság birtokától, hol 50,000 fegyveresek állanak készen jussaiknak és szabadságaiknak a' castiliaiak megtámodások elleni oltalmazásokra. Az igazgatás csak a' várak és erősségek 's határszélek őrzésére tart sergeket, melyek csak katonai kötelességre használtatnak. A' törvényes dolgokat a' városok birái igazítják, kik a' nép által a' nemesség közzül választatnak, innen az ügy felyjebb vitel utján a' *Deputado* eleibe vitetik és innen végső elhatározás végett a' *Valladolidi* fő törvényszék eleibe. A' nép erkölcei és szokásai természetesen törvényeik és polgári alkotásuk bélyegét viselik. A' nép vidám és munkás, 's a' föld jól meg van művelve. A' nép felsőbb osztályai egészben angol karakterrel birnak, komoly megfontolók, nyílt és

egyenes szívűek. Az alsóbb rendű lakosok is telyes bizodalomra méltók és nagyon becsületesek, szorgalmokra nézve pedig épen felyül mulhatatlanok. A' legnagyobb terhet az asszonyok hordozzák, 's hasonlíthatatlan vidámsággal és könnyűséggel viszik véghez munkáikat. A' szép nem átaljában kellemetes és szép tiszta erkölcsiről híres. — Egy mezei házat mutattak nékem, melyben még a' francziák' béütések előtt, az angol hadsereg itteni táborozása alatt, a' hadi pénztár néhány napokig tartatott. Ezen ház a' fő hadi szállástól meglehető távolságra feküdt és az egész őrizet csak négy emberből állott. Az egész ország fegyverbe volt, 's a' hadi pénztár elvétele az ilyesekben gyakorlott népnek igen könnyű lett volna, de az még is épségben és bántatlanul megmaradott. Vezetőm azt mondá, hogy ha most adná ily eset elő magát, bizonyoson másként ütne ki a' dolog, mert az idő körülményei sok változást tettek a' nép erkölcsiségében. De bár mit mondjanak is a' nép erkölcsisége romlásáról, az ily vétkek most is igen ritkák e' nép közt, 's lopás és rablás nem történik az országban. — Az ország törvényei szerént a' belkereskedés egészen szabad, de a' tenger partját szoros vigyázatalatt tartják a' határ őrzők, 's különösen a' dohányt mint tiltott portékát legottan elveszik és a' hajót zár alá vetik, — de ha az országba bévitettethetik mindjárt szabadon árulják, és a' kormánynak benn az or-

szágban az ily tiltott árukon semmi hatalma nincs. — A' kikötők a' spanyol koloniákkal közvetlen kereskedéstől elzárattak, és a' koloniabeli természetmennyek és kereskedési cikkelyek, csak a' tenger part mellől, az e' végre meghatalmazott 's privilegisált helyekről vitethetnek bé az országba. Az ezen szélbeli tartományok kereskedési cikkelyei természetmennyei és készítményei, ha az ország belsejibe vitetnek, a' határ szélen túl éppen azon adó alá vettetnek mint az idegen 's külföldről hozottak. A' castiliaiak régóta törekednek, hogy a' nevezett szélbeli tartományok lakóitól, e' kereskedésbeli jussokat és kiváltságokat elvonhassák, 's e' végre, erőszakot, ravaszságot, megvesztegetést, réa beszéllést, és megrettentést, 's mindent elpróbáltak, de sikertelenül, mert ezeket jussaikról lemondásra nem bírhaták. Nem is lenne hasznos az egész országra nézve ezen szabadságoknak elvétele, mivel ez által a' kereskedés itt is méginkább meglankadván, az egész 's az ország belső tartományai még inkább éreznék ennek káros következéseit, és sokkal inkább lehet azt hinni hogy ezen szép három tartományok is ugyan azon törvények alatt, oly szomorú ábrázatot vennének magokra, mint *Castilia* tartományja, mint sem azt lehetne reményleni, hogy ezen tartományok szorgalmának és munkásságának a' beltartományok tunyaságával 's hanyatló igyekezetével egyesítése által az egész valamit nyerhetne. —

Fő kikötő helyek *Bilbao* és *St. Sebastian*; az első sokkal fontosabb kereskedési tekintetben, 's rak helyül szolgál a' gyapjunak, melyet *Castiliából* és még *Estremadurából* is hoznak, továbbá a' tartományokban termett gabonának, gyümölcsöknek és más kereskedési czikkelyeknek. *Bilbao* kül kereskedése szinte egészen az Angolok' kezében van. Polgári alkotások merőben köztársasági, — minden végrehajtó hatalom az alsóbb nép osztályok kezeik közt van. A' város véd pátronussa, Sz. Ferencz Szerzeteseinek egy klastroma, mely igen nagy épület szép templomával együtt, a' város felett egészen fel van emelkedve; a' barátok száma 195-re menyen, kik a' nép alsóbb osztályaiból egészítik ki magokat, mindenbe belé elegyednek, és minden dolgot ők igazgatnak. *Bilbao* lakói kivétetnek a' közönséges eszrevétel alól, mert az itteni népesség egész Európában a' legerkölcösebb és legszorgalmatosabbak közzé tartozik, 's ritka és talán egyedüli példáját mutatja annak, hogy egy nagy és gazdag helységben, mely még ezen felyül tengeri kikötő helyül is szolgál, hol oly nagy az elevenség, oly sok idegenek fordulnak meg, az asszonyok közt kevés vagy épen semmi kicsapongás nem tántatik. —

A' másik kikötő *St. Sebastian*, de itt kevés kereskedés virágzik és ez is egészen a' francziák kezei közt van, mivel sokkal csekélyebb ez mint sem az angol kereskedők

figyelmét megérdemelné. Minden még az épületre való fa is, a' francia partokról hozatik ide. A' kikötő öble rossz, de egy keskeny töltés gát van előtte, és innen egy mértföldnyire fekszik a' bátorságos és derék kikötőjü *Passages* várossa. Az új igazgatás azon szabadsággal ajándékozta-meg *St. Sebastiant*, hogy a' spanyol koloniali portékákat egyenesen *Amérikából* béhozhatja, mely engedelem által reményleni lehet, hogy újból egy kevés előmenetelt nyerend a' hanyatlott kereskedés. Itt nevezetes csokoládé és cigaro gyár is van. *Passages* várossa az 1713ban történt véres ostromról és bévételtetéséről emlékezetes, midőn fényes délben oly körülmények közt foglaltatott-el a' város, melyek az oltalmazásban részt vett vitézeknek legnagyobb dicsőségekre szolgálnak. De szomorú sors várta a' lakókat, mert az egész város kevés kivétellel egészen hamuvá tétetett. — Ezen szerencsétlenség következésében a' lakók száma csak 6000re olvadt, mely mint egy fele részét teszi az előbbeni népességnek. A' városnak egy része egy új rendszeres építési terv szerint újra felépített, de az új házak építési módja nem éri utól a' hajdoniakét. — A' várost egy ügyes, szabad érzetű, vendég szerető, szorgalmatos, és nyíltszívű nép lakja, 's közöttök az előítéleteknek semmi nyoma nem tanáltatik. A' vár erősség jó állapotban tartatik; de a' sánczokon alig van egy néhány ágyu, mivel a' francziák azokat

1825ben mind elvitték, kivéven néhány vas ágyukat, melyeket az ángolok 1813ban itt hagytak volt, 's még más keveseket. — Mivel ezen város csak egy mértföldre van az ország úttól és csak kevés őrizet fér el benne, 's fekvésénél fogva könnyen bévehető; azért ennek mint erősségnek csak igen csekély bece van. A' vár erősségnek azon része, mely 1815ben elrontatott, a' konstitucio idejében újra építettett, 's a' városnak nagyobb szerencsétlenségére, azon földek melyekre az ideigleni erősségek építették, az igazgatás által eltartóztattak, 's ezekért semmi kárpótlás nem adatott. A' bási beszéd mód, melyet itt beszélnek, a' három itten divatozó hazai beszéd módok közt a' legtisztábbnak és kellemetesebbnek tartatik. A' nép felsőbb rendeiben a' muzsikát nagyon gyakorolják, és egy néhány koncertekben, melyekben megjelentem, igen derék muzsika tanulókat és gyakorlókat hallottam. *St. Sebástiánt* nyárban szép fővényes partjáért tengeri fürdő helynek használják, és e' célból igen sokan jönnek ide *Madridból*, hol a' friss levegő, a' friss zöldséggel borított halmok és völgyek 's a' népnek nagy szorgalma, iparja különös ellenkezésben állanak *Castilia* fővárossának hév éghajlatával. Itt a' törökbuzát nagyon mivelik, 's általában minden gabona nemek az utóbbi évek olta sokkal nagyobb mennyiségben termesztetnek, de a' népesség is most nagyon tömött ezen tartományokban 's közelitnek e-

zek népességekre nézve Europa legnépesebb országaihoz, 's ez okból felette sok élelem neme fogyasztatik el. — Ezen tartományokban még meg van azon régi szokás hogy a' templomoknak ajándékokat visznek. Vasárnapokon és innepeken az asszonyok kezeikben viasz gyertyát tartva és egy áldozati kenyeret hordva, fátyollal takarva mennek a' templomba 's lerakják adományaikat az oltár szőnyeggel borított lépcsőjére, a' honnan a' papok a' nagy mise alkalmával ezeket elveszik. A' szerzetes papság nem nagy számból áll, de annál számosabbak a' világi papok. Ezek igen bizodalmas állásban vannak a' köznéppel, szünetlen szolgálnak nékie, 's ezzel mintegy öszve olvadnak. Az egyházi tisztségek, valamint szintén minden polgári hivatalok a' nép szabad választásától függenek. Az egy *Tolosa* kicsin váraskában is tizenöt papi tisztviselők vannak, kiknek rektori vagy vikáriusi rangjok van, 's minyájan csak egy templomhoz 's az ezzel összeköttetésben lévő kápolnához tartoznak; 's még is a' papságnak ily szemmel látható felette nagy sokasága mellett is ez iránt soha semmi panaszt hallani nem lehet. *Pasages St. Sebastiantól* egy mértföldnél nagyobb távolságra fekszik, de a' kikötőnek a' száraz földbe bévágásai vagy nyulásai ezen távolságot rövidebbé tészik. A' kikötő bójája nagyon szoross, és a' gőzhajók feltanálása 's használata előtt nagy bajjal volt öszve kötve a' bójázás, de belől a' kikötője

tágas és több hajókat bé fogadhat. *St. Sebastianból*, a' *passagesi* kikötőhely a' legkedveltebb sétáló hely. A' jésuitáknak egy kollegiuma, mi után Franciaországból kiűzetett, *Passagesben* telepedett-meg, és egy különös történetnél fogva csak néhány mértföldnyi távolságra vett magának lakhelyt e' szerzet első alapítójának Lojola Ignácznak pompás nevelő intézetétől és templomától, de ez intézet már nagy részben elpusztult 's csak annyi pap lakik most ottan mennyi szükséges képpen megkívántatik e' pompás nagy templomban a' vallásos czeremoniáknak végben vitelekre. A' nevezett jesuita atyák *Passagesben* egy igen szép helyen néhány házat birnak, melyeket ők megvettek és *Seminariummá* változtattak, most nagyon kevés nevendékeik vannak, és ezek vagy francziák vagy spanyolok. — Spanyolországban oly nagy előítélettel viseltetnek a' jesuita atyák tanításaik ellen, hogy néhány nevendékeik taníthatását, 's ez általi élelem mód szerzését, csak egyedül annak tulajdoníthatni, mivel itten az illendő tanítást és nevelést felettébb bajosan lehet megszerezni. — Ezen szerzet idősebbjei magokat megtagadó, szomorú, és méj gondolatokba merült külsőt mutatnak, és inkább a' komor *Trappista* szerzet tanítványihoz, mint sem szerzetjek azon régibb össeihez hasonlítanak, kik a' boldogabb időben a' jesuita rendet annyira kitüntették. —

Hogy békül meg az ember a' lel- kiesméretével?

Midön a' francziák Bonaparte alatt elfoglalták Kairót, egy Al-Mohdi nevü arab vala az ottani *Díván* titoknoka. Ez szabad szellemü mahomédány hitében volt, 's némü európai miveltséggel is birt, melyért is a' francziák megbagyák őt addig folytatott hivatalában. Egykor a' franczia tisztek e-bédre hívnak egynéhány török fő embert, 's az inasok, tudatlanságból-é vagy gondatlanságból, nehány flaskó fejer bort tesznek az asztra. Erre a' sejkek felindulása nagy lön: felakarának szökdösni az asztaltól, 's az egész városon kihirdetni: minő sérelemmel illetetett az ő vallások, minek egy közön-séges lázzadás lett volna következése.

Al-Mohdi, mintha elandalodásából csak akkor ébred vala fel egész csendel kérdé, „mi baj?“ 'S megmagyarázák neki a' felháborodás okát: „Borral kínáltak minket hogy igyunk.“ — „Talán nem bor,“ monda a' sejk, felvévén a' poharát immel ámmal; 's megszemlélvén így szóla: „ez bizonyosan nem bor, — ki látott valaha ilyen színü bort?“ Erre a' felindulás csendesedni kezdé, 's a' sejkek kezdének előljárójoknak, kinek ügyessége és vallásbeli buzgósága esmeretes volt, szavára halgatni. Al-Mohdi egy kis ideig álmélkodni látszik, társai halgatva figyelmeznéek reá. Egyszerre csak megszagolja a' poharát 's kiissza ezt mondván

„lássuk igazán mi.“ Megiván, megnyalja a' száját utánna 's így folytatja: „Atyámfiai, a' bor, de drága jó ízű; 's ha vétkezünk a' megivásával, a' mi szent prófétánk szá-
lítsa a' bünt a' frankokra!“ Második pohárral is kéré, a' sejkek követék a' példáját seregestől kiabálva „réajok száljon a' bűn! réajok száljon a' bűn! réajok száljon a' bűn! réajok száljon a' bűn!“ A' visszavonás szelleme eltűnt az asztaltól, a' nap hátralévő része vendégeskedésben tölt el, 's nem lett lázzadás a' városban.

Az „ezer és egy éj“ fordítóji figyelmessé tétetnek, hogy Al-Modi ama' mulattató regék példájára, hasonlókat írt, melyekkel Chevalier Marcel nevü francziát megajándékozván, emez most adja ki Párizsban. A' már megjelent füzetekről dicsérettel emlékeznek a' külföldi kritikai lapok.

Idegen és hazai nyelv.

A' ki valamely idegen nyelvet jól beszél, olyan mint a' ki festi a' hangokat, esmeretlenül hatnak ezek a' fülre, de a' képek szét oszlanak a' fül hártyáján a' nélkül hogy a' lélekhez juthatnának. — Ki született nyelvén beszél, színekben beszél, 's minden szava egy kép, ajkai festékek, melyekről a' színek elevenen hatnak a' szívre. Hazai nyelven jó és ép gondolatokat olvasni annyit tesz, mint a' ki tulajdon maga által plántált fáiról szakasztja a' jó gyümölcsöt le, idegen nyelven olvasni ilyeket, olyan, mint

a' ki gyümölcs árusoktól vásárolja ezeket. Ki tulajdon született nyelvét megveti 's idegen nyelvet palléroz, olyan mint azon atya, ki mostoha gyermekeit biborba öltözteti, tulajdonait pedig rongyoson hagyja. Az érzést idegen nyelven soha kifejezni nem lehet, a' mély fájdalom, a' hirteleni öröm érzetei tisztán és bizonyosan, csak tulajdon anya nyelvünkön kifejezhetők. Midőn haragra lobbanok vagy heves veszekedésbe elegyedem örömet beszéllek idegen nyelven, mert a' míg fellázadt indulatim érzéseit, idegen szavakba öntöm, már elenyészett nagy része heves indulatom duló erejének; de szerelmemmel csak született anyai nyelvemen szólnék, mert minden más nyelven ejtett szó vagy hang, az igaz szerelem mennyei gyönyörrel teljes beszélgetéseiből valódi orozás lenne. —

Szerelem féltés.

Egy igen rút és vissza taszító külsővel bíró férfinak elkelletvén útaznia, ámbár hitvesse a' szerelem féltésre nékie soha legkisebb okot sem szolgáltatott, az elválás órájában még is felébrede benne e' nyugtalanító indulat. Aggodalmát sem el nem enyészethetvén, sem elnem rejthetvén, bucsuszaivaiban nagyon szívére kötéhitvessének hogy íranta való hívségét ezentúl is őrizné meg oly szentül mintha ő jelen lenne. — „Légy nyugodt, felele az asszony, soha sincs kedvem hozzád hívtelen lenni, csak midőn téged látlak.“ —